

Belang van vrouwen voor voedselzekerheid blijft onderschat

De laatste jaren had de voedselzekerheid in de wereld te lijden onder diverse crisissen: grondstoffen (landbouwproducten, aardolie...), financiën, klimaat. Volgens de FAO, "steeg het aantal mensen met honger in 2009 tot 1,02 miljard, het hoogste aantal sinds 1970". En sinds vorig jaar kwamen er meer dan 100 miljoen mensen bij. Vooral Afrika kampt met een gigantisch ondervoedingsprobleem. De grootste paradox hierbij is dat 70% van de mensen met honger in landbouwgebieden wonen. Bovendien worden vrouwen en kinderen het ergst getroffen.

Toch lijkt het belang van de rol van de vrouwen in de voedselzekerheid vandaag voor iedereen vast te staan. Vrouwen zijn immers verantwoordelijk voor de teelt van voedingsgewassen (en dus voor de levensmiddelen die dagelijks op tafel komen) en voor het verzamelen of telen van geneeskrachtige planten. Bovendien bereiden de vrouwen de maaltijden. Desondanks geniet de vrouw meestal minder rechten dan de man, met name in Afrika. Dat geldt bijvoorbeeld voor de toegang tot grond, geld en productiemiddelen. In Niger bijvoorbeeld, waar landbouwgrond steeds schaarser wordt, grijpen de mannen alle mogelijke, vooral religieuze, voorwendsels aan om de

lapjes grond aan de vrouwen te onttrekken. De vrouwen worden gedwongen verafgelegen land te bewerken, wat tot een grotere werkdruk en soms tot grotere risico's leidt (geweld, inbreuken wanneer zij per ongeluk weiland betreden). *Deze schending van de rechten van de vrouw is één van de belangrijkste oorzaken van de voedselonzekerheid die de meeste plattelandsgezinnen treft.*¹

Vrouwen binnen het gezin moeten het ook vaak stellen met voedsel dat minder voedingswaarde heeft dan dat van de mannen. Dat kan het gevolg zijn van een ongelijke verdeling van het voedsel (vlees gaat in de eerste plaats naar de mannen) en van bepaalde taboes rond voedsel. Zo mogen vrouwen soms geen soja eten tijdens de zwangerschap om een te hoog geboortegewicht te vermijden, terwijl soja net de noodzakelijke eiwitten voor de moeder bevat.

Crisissen zorgden ervoor dat de vrouwen nieuwe strategieën ontwikkelen om aan de behoeften van hun gezin te voldoen. Zo komen de uitgaven voor gezondheidszorg en onderwijs op de tweede plaats. De kwaliteit van het dieet en de voedingsgewoontes veranderen, het aantal maaltijden daalt en sommige maaltijden worden snel op straat genomen. Dit alles beïnvloedt de

structuur van de gezinnen. In Senegal bijvoorbeeld wijzigt de sociale en economische rol van de vrouw. Zij richt zich nu meer op praktijken van solidaire economie zoals het verwerken van producten, het opstarten van een volksrestaurant of het creëren van verbindingen tussen stad en platteland. Dergelijke praktijken leiden tot een vorm van empowerment bij de vrouwen. Zij worden zich bewust van de macht die ze kunnen verwerven over hun eigen leven (individueel) en over de maatschappij (door collectieve actie). Dit alles brengt in verschillende opzichten een keerpunt teweeg op het vlak van de familiale kern, de sociale rol en de politieke veranderingen².

Maar al bij al blijft de verandering op het terrein beperkt. Het landbouwonderzoek richt zich onvoldoende op de specifieke behoeften van de vrouw, terwijl het landbouwbeleid niet genoeg rekening houdt met het belang van de teelt van voedingsgewassen en met de toegang van vrouwen tot de natuurlijke en economische rijkdommen³.

Sophie Charlier

Commissie Vrouwen en Ontwikkeling (CVO).

De CVO organiseerde op 15 en 16 december 2009 een seminarie over "Vrouwen en de toegang tot en de controle over middelen: een uitdaging qua voedselzekerheid".

1 Dixit Catherine Belemsigri, tijdens het seminarie van de CVO op 15/12/09.

2 Resultaten van twee onderzoeksactieprogramma's die in Senegal werden gevoerd en gecoördineerd door Fatou Ndoye van ENDA Graf.

3 Met de steun van Partenaires du Sud ontwikkelde de CVO een reeks schriftelijke aanbevelingen voor de plaatselijke autoriteiten, de gewoonterechtelijke en religieuze instellingen en het maatschappelijk middenveld in het Zuiden.